

**ЧЕТИРИДЕСЕТ И ТРЕТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
КОМИСИЯ ПО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО С
НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ И ЖАЛБИТЕ НА
ГРАЖДАНИТЕ**

ОБЩЕСТВЕН СЪВЕТ

ПРОТОКОЛ № 2

На 30 март 2016 година от 10.00 часа в зала 142 в сградата на пл. „Княз Александър 1” се проведе редовно заседание на Обществения съвет към Комисията по взаимодействието с неправителствените организации и жалбите на гражданите при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Обсъждане на законопроект за изменение и допълнение на Закона за нормативните актове.
2. Обсъждане на предстоящото изработване на държавния образователен стандарт за гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование.
3. Разни

Заседанието беше открито и ръководено от председателят на Обществения съвет Любен Панов.

Списъкът на присъстващите членове на Обществения съвет ще бъде приложен към протокола.

* * *

ПРЕДС. ЛЮБЕН ПАНОВ:

Откривам заседанието на Общественият съвет към Комисията за взаимодействието с гражданските организации и жалбите на гражданите.

Към момента имаме 7 членове на Общественият съвет или техни заместници при необходим кворум от 12 човека, т.е. нямаме кворум за да вземаме решения. В нашите правила има възможност да вземем решение, за което после да поискаме подкрепа от останалите членове на Обществения съвет, така че предлагам да започнем.

Аз ще водя първата точка от заседанието, след което ще дам думата на Мариана Банчева, която ще продължи с втората тема за държавния образователен стандарт за гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование.

Преминаваме към точка първа – Обсъждане на законопроект за изменение и допълнение на Закона за нормативните актове.

Не знам колко от вас са погледнали какви са предложенията в Закона за нормативните актове. Аз накратко мога да ви ги представя.

Предложенията за промяна на Закона за нормативните актове имат две части. Едната част касае въвеждането на оценка за въздействие на законодателството, предварителна и последваща. Това е една нова глава в Закона за нормативните актове, според която всеки законопроект преди да бъде внесен в Министерски съвет трябва да му бъде направена предварителна оценка на въздействието, т.е. какъв ще е ефектът от тази промяна в закона.

Втората част на предложенията в Закона за нормативните актове касае обществените консултации най-общо казано. Предложенията там са няколко.

Първо регламентира се, че ще има обществени обсъждания на ниво предварителна оценка на въздействието, т.е. когато законопроектът още е концепция и на ниво готов текст, което и в момента е регламентирано в Закона за нормативните актове.

Това, което се променя обаче по отношение на обсъждането на готовите текстове е че досега срокът, в който институциите имаха задължение да правят обществена консултация беше 14-

дневен, а сега той се увеличава на 30 дни, като обаче отново може да бъде съкратен на 14 дни при определени обстоятелства.

Другото важно нещо е свързано със задължението на институциите да дават обратна връзка по получените предложения. Текстът в момента обаче изисква срокът за тази обратна връзка да бъде не по-късно от момента на публикуване на вече приетия закон, което е малко дълго според мен. Изисква се вече законопроектите да бъдат придружени от оценка на съответствието им с Европейската конвенция за правата на човека.

Също така в законопроекта е записано, че всеки проект на нормативен акт трябва да бъде публикуван на сайта на портала за обществени консултации на Министерски съвет.

Накратко това са основните предложения. Имате ли някакви коментари по това, което ви казах или по текстовете, които сте погледнали.

Г-ЖА МАРИАНА БАНЧЕВА – заместник-председател на Обществения съвет, Институт за прогресивно образование:

Всъщност ние се борехме много затова да има по-голямо време, в което да могат организациите и хората да се запознаят, пък дори и експерти от други институции, с даден нормативен акт. Тези 14 дни дори и административно често не са достатъчни, за да може това нещо да се съгласува.

ПРЕДС. ЛЮБЕН ПАНОВ:

Аз ще ви прочета текста: „В особени случаи и при изрично посочване на причините в мотивите, срокът може да бъде по-кратък, но не по-малко от 14 дни”.

Ако изрично са посочени причините в мотивите, спазва се законът, така че не е проблем. Въпросът е, че досега имаше записан задължителен 14-дневен срок, който не се спазваше така или иначе. Така че по-скоро при желание от страна на институциите те могат да използват по-дълъг срок.

Г-ЖА ИВА ТАРАЛЕЖКОВА – заместник-председател на Общественния съвет, Форум „Гражданско участие“:

Ние много дълго чакахме тези промени и се надяваме най-сетне да станат факт, така че аз предлагам Общественният съвет да подкрепи промените в този им вид.

Имаме две предложения, които да се опитаме да внесем по някакъв начин.

Едното касае обратната връзка и предлагаме то да гласи: „В 14-дневен срок след изтичане на срока по ал.2, съответно ал.3, съставителят на проекта на нормативен акт публикува на интернет страницата на съответната институция справка за всички постъпили предложения, заедно с обосновка за неприетите предложения”.

ПРЕДС. ЛЮБЕН ПАНОВ:

Предложението е вместо в деня на приемане, да е 14 дни след края на обществената консултация.

Г-ЖА ИВА ТАРАЛЕЖКОВА:

Да, в сега действащите разпоредби това беше в момента на публикуване вече в Държавен вестник, докато сега искаме предварително това да стане. Няма никакво време за реакция, вече е при свършен факт.

Другото предложение е свързано със законопроектите за държавния бюджет, където предлагаме да се запише: „В глава 2 не се прилага за законопроектите за държавен бюджет, за бюджета на Държавното обществено осигуряване и за бюджета на Националната здравно осигурителна каса, както и за проекти на подзаконовни нормативни актове, свързани с изпълнение на държавния бюджет и законопроектите за изменение и допълнение на Конституцията”.

ПРЕДС. ЛЮБЕН ПАНОВ:

Аз искам да направя пояснение по това предложение, защото в Преходни и заключителни разпоредби на предложението в Закона за нормативните актове след като са регламентирани от една страна предварителната оценка на въздействието, това е глава 2 на закона, в глава 3 е включен този член, който предвижда 30-дневен срок за

обществени консултации, публикувани на Стратеджи биджи и други неща.

Всъщност накрая в Преходни и заключителни разпоредби проектът изключва от задължението за предварителна оценка на въздействието и от задължение за обществени консултации и няколко типа нормативни актове. Едните са законопроектите за държавния бюджет, бюджетът на държавното обществено осигуряване, на Здравната каса. Второто е законопроект за изменение и допълнение на Конституцията. Третото е законопроектите за ратифициране и денонсиране на международни договори и проекти за нормативни актове, свързани с форсмажорни обстоятелства, т.е. това което този текст казва е, че в някои случаи няма нужда от предварителна оценка на въздействието, както и от обществени консултации.

Това, което Ива Таралежкова прочете е, че законопроектите за държавния бюджет може да са изключени от предварителната оценка на въздействието, защото така и така за Министерство на финансите явно предварителната оценка на въздействието включва сметки колко ще струва на бюджета, което те правят покрай подготовката на Закон за бюджета, но обществените консултации не бива да са изключени. Дори и Законът за бюджета трябва да подлежи на обществено обсъждане, както бюджетите на общините в Закона за местните бюджети задължително подлежат на обществено обсъждане, включително е предвиден реда, по който това става. По същата логика би трябвало и Държавният бюджет да подлежи на обществено обсъждане.

Г-ЖА ИВА ТАРАЛЕЖКОВА:

Двете глави - не се прилага за законопроектите за ратифициране и денонсиране на международни договори и за проектите на нормативни актове при ликвидирането на последиците от форсмажорни обстоятелства.

ПРЕДС. ЛЮБЕН ПАНОВ:

Заповядайте, госпожо Матова.

Г-ЖА НОНКА МАТОВА – член на Обществения съвет, Тракийско дружество „Войвода Руси Славов“:

Присъединявам се към казаното до този момент, като е много правилна преценката за оценка на въздействието върху обществото, която се предлага. Друг е въпросът защо досега не е прилагана.

Съвсем различен е и този въпрос, който моля Общественият съвет да се замисли и да видим какво да се направи по въпроса. Кой ще прави тази оценка? Кой ще участва в обсъждането, защото се получава възможност за пореден път да се заобиколи и изкриви действителността по един непознат начин. Ще излезе, че едно сме мислили, а то друго е станало, както не един път в тези 25 години се получава.

Правилно се предлага да се включи и Законът за държавния бюджет, както и всички останали вътре в общественото обсъждане, защото в крайна сметка Парламентът нали подлежи на публичен контрол. Като подлежи, тогава и неговата материя би следвало да подлежи. В Закона за държавния бюджет нали има Приложение 4. Аз искам да знам как се разпределят парите и какви са тези пари на дадените организации.

Последното, което предлагам е да се осмисли вариант и действително сега се отваря вратата за виждане кой от народните представители какво прави, какви предложения дава, кои са отхвърлени, кои са рационални, кои са нерационални, кои нанасят вреда и щета на обществото. Защото крайно време е вече да се вмени, както навсякъде имаме в Европейския съюз лична финансова, административна и всякаква отговорност за нанесени щети и вреди на обществото, на икономиката, на финансите и т.н.

ПРЕДС. ЛЮБЕН ПАНОВ:

Само едно уточнение към това, което госпожа Матова каза. Всъщност Законът за нормативните актове задължава институциите и техните проекти да подлежат на предварителна оценка на въздействието. Народните представители, поне в работната група, която изработваше тези текстове, би трябвало огледални текстове да има в Правилника на Народното събрание, които да касаят проектите, внесени от народни представители, би трябвало успоредно с това да се предложат.

Г-ЖА МАРИЯ ТРЕНЧЕВА – главен експертен сътрудник към КВНОЖГ:

Аз точно това, което господин Панов каза исках да уточня. В момента това нещо касае законопроектите, които се изготвят от институциите, а не законопроектите, които се внасят от народните представители. За мен тук има едно сериозно несъответствие, защото ако един законопроект бъде внесен в Министерски съвет, той би следвало да мине тази процедура и по обществено обсъждане, и по оценка на въздействието, и по даване на обратна връзка към предложенията защо са приети или не са приети, докато законопроектите през народните представители, които се внасят всъщност те не подлежат на тези три процедури, ако мога така да се изразя.

Г-ЖА НОНКА МАТОВА:

Това действително е така и Министерски съвет не би могъл да направи предложение какво да правят народните представители или какво да не правят, особено да им вменяваме някаква вина. Друг е въпросът, че те сами трябва да се сетят и като не се сетят като избрани от гражданското общество не би ли трябвало все пак да съществува такъв механизъм и той отдавна е в действие в Европейския съюз. Много ви благодаря.

ПРЕДС. ЛЮБЕН ПАНОВ:

Има ли други коментари по предложенията в Закона за нормативните актове.

Едно уточнение да направя. Предложенията са свързани единствено с промяна на срока, иначе задължението е да се публикува на сайта на съответната институция, както и на портала за обществени консултации.

Аз ще се опитам да формулирам едно предложение за решение на Обществения съвет.

Г-ЖА НОНКА МАТОВА:

Господин председател, аз искам само нещо да добавя.

Тези дни прочетох едно предложение от народен представител, да не споменавам име, че ако определен

законопроект противоречи на Конституцията на България, да не се прилага.

Извинявайте, за какво им плащаме на тези хора. Това е много притеснително.

ПРЕДС. ЛЮБЕН ПАНОВ:

Това предложение няма да бъде прието.

Предлагам следната формулировка:

Общественият съвет подкрепя предложенията за промяна в Закона за нормативните актове, като прави няколко допълнителни предложения.

Първото предложение е в съответния член, вместо „в деня на приемането на нормативния акт“, срокът да бъде 14 дни след приключване на обществената консултация.

Второто предложение е законопроектите за държавния бюджет и другите бюджети, както и законопроектите за изменение и допълнение на Конституцията да подлежат на разпоредбите на глава 3, която касае обществените консултации.

Ако сте съгласни с така направеното предложение, да пристъпим към гласуване.

Има ли някакви коментари по формулировката. Няма.

Който е за, моля да гласува.

Гласували „за“ – 7, против – няма, въздържали се – няма.

Приема се единодушно.

Преди да преминем към разглеждане на точка втора от дневния ред искам да се обърна към Мария Тенчева. Можем ли да направим някакъв анализ на присъствието в последните 5 – 6 заседания на Обществения съвет и ако има групи, които не са присъствали на 5 поредни заседания Комисията да им изпрати едно писмо, с молба да потвърдят своя представител в Обществения съвет и желанието си да участват. В противен случай ще трябва нови избори да направим в тези области.

Г-ЖА МАРИЯ ТЕНЧЕВА:

Аз също обмислям как точно да подходим по отношение на Обществения съвет, защото не е коректно към хората, които

присъстват и отделят време, да са тук. Така че наистина по присъствените списъци ще огледаме нещата.

Аз ще проведа разговор с всеки един член на Общественият съвет. Следващата седмица ще вземем решение как точно да подходим, за да бъде ефективна работата.

ПРЕДС. ЛЮБЕН ПАНОВ:

Ако сте съгласни принципно да се обединим около това **Комисията да се свърже с неприсъствалите в поредица от заседания членове на Обществения съвет и да ги помоли да потвърдят своето участие или да определят друг представител.** Аз си спомням, че имаше няколко групи, които имаха ротационни председатели, които да се сменят на 6 месеца. Така че това е удобен момент да им се напомни.

Преминаваме към точка втора от дневния ред - Обсъждане на предстоящото изработване на държавния образователен стандарт за гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование.

Давам думата на Мариана Банчева.

Г-ЖА МАРИЯ ТЕНЧЕВА:

Преди това бих искала да кажа, че аз и Мариана Банчева участваме в Работната група на Министерство на образованието и науката по изготвяне на този стандарт и всъщност моята роля, функции и това, което бих искала да свърша е реално да пренеса вижданията и становището на Обществения съвет към Работната група в Министерството.

Тъй като ние разполагаме на практика с експертиза от доста неправителствени организации, които се занимават в сферата на гражданското образование, според мен е важно да го направим това нещо, но за целта наистина ще трябва да се активизират организациите, които имат интерес да си кажат мнението и да се чуе тяхното становище.

Сега Мариана Банчева малко по-подробно ще ви обясни за стандарта.

Г-ЖА МАРИАНА БАНЧЕВА:

Това е един стандарт, който е резултат на доста сериозна борба затова да му бъде извоювано правото да съществува отделно. Тъй като до първият проект на този стандарт през 2012 година всъщност съществуваше само стандарт за гражданското образование, който беше отделен от другите държавни образователни изисквания, които регламентираха какво трябва да знаят и да могат децата в края на всеки етап от тяхното образование, т.е. в края на четвърти, осми и дванадесети клас.

Предишният стандарт за гражданското образование беше единственият стандарт, който нямаше собствен предмет през който се реализираше, т.е. всички очаквани резултати, които бяха описани в него се реализираха през учебното съдържание на останалите учебни предмети и всъщност независимо, че този стандарт си беше абсолютно легитимен редоположен с останалите стандарти за очакваните резултати по учебни предмети, той се знаеше и се ползваше от твърде малка част от учителите и от училищата, които трябваше да планират постигането на така очакваните цели в този стандарт. През 2012 година в момента, в който се работеха проектите на новите държавни образователни стандарти, всъщност различните неправителствени организации спечелиха подкрепа затова този стандарт да бъде разширен, като в него се включат здравното, екологичното и интеркултурното образование. Така че всъщност всяко едно от тези видове образование, което в момента се реализира от различни програми и проекти и засяга отделни елементи от образователния процес да намерят своето подобаващо място и да бъдат уважени затова, което допринасят за развитието на децата. Към този момент има учебни предмети, които се наричат предмети носители, които всъщност поемат основната тежест на това част от тези познания, с които свързваме всеки един от тези видове образования да се случва. Така или иначе предметът се казва биология и здравно образование, химия и опазване на околната среда, гражданското образование се реализира през предметите история и предметите от философския цикъл, където са философия, логика, естетика, етика, психология и свят и личност, с което завършваше 12-ти клас.

В този смисъл единствено интеркултурното образование не беше обвързано с отделен предмет носител и до 2012 – 2013 година

беше свързано само с проекти, свързани с интеграцията и повечето неща бяха локирани в училища и населени места, в които има смесени етнически групи. Естествено това се промени значително. България отдавна не е хомогенна нация и са твърде малко местата, в които може да се каже, че вече няма културно и етническо многообразие. Така че всъщност то влезе с пълна сила, за да може да потърси също своето място. Това е историята на създаването на стандарта.

През 2012 година и началото на 2013 година приключиха работите по първоначалните текстове на този стандарт и това, което беше създадено към този момент вие го имате. То си пише Държавен образователен стандарт проект и виждате едни предварителни текстове, които бяха създадени към този момент.

Каква е ситуацията в момента? В момента имаме вече приети няколко от основните стандарти в областта на образованието и аз отвъд нормалната логика, свързана с поредността на приемане на определени стандарти всъщност виждам добре обмислена политика, с която могат да се ограничат въздействията или намесата на дадено предметно съдържание. Не е тайна, че всъщност Министерството на образованието и науката не иска да се откаже от предметното мислене и от усещането и от убедеността, че трябва да се регулира какво да се учи, с колко часове, по какъв начин и как подредени във времето всяка седмица. За съжаление към днешна дата повечето хора и то не само в Министерството и много учители, директори и експерти в регионалните инспекторати не могат да си представят, че всеки втори час във вторник може да не е математика, а може да е различен предмет. В смисъл ние продължаваме да мислим, че това е най-добрата организация, най-добрият начин да се учи, като знаеш, че всеки втори час ти е във вторник математика, всеки трети история и по този начин е разпределено ученето. Затова всякакъв вид тема, която по някакъв начин проблематизира предметното обособяване и предметното учене и оцетяване на науката, свързана с този предмет се приема достатъчно отхвърлящо и всъщност различните начини, по които това се свързва са с поредността на работата по даден стандарт, тогава, когато са ограничени изключително много възможностите това нещо да се случи.

Първите два стандарта, които логично трябваше да бъдат приети, защото са свързани с много други процедури са стандартите за общообразователната подготовка и стандартът за учебния план, които регламентират точно какво ще се учи и с колко часа в отделните класове по отделните учебни предмети. В този смисъл тъй като в тези стандарти се регламентира какво децата трябва да знаят и да могат и как да се отнасят към съответните неща, всъщност те са основата и на създаването на учебните програми, които също бяха започнати да се работят и да бъдат публикувани „на парче” и се приемат всъщност „на парче”. Така че в момента са утвърдени учебните програми за първи, втори, пети, шести и осми клас. Всъщност в тези учебни програми, те са качени на сайта на Министерството на образованието и науката, вече е разписано какво децата трябва да знаят и да могат по предметите, за даден клас.

В този смисъл позицията на директора на Дирекция „Образователни програми и образователно съдържание“ в МОН е, че всъщност този стандарт за здравното, екологичното и интеркултурното образование е излишен. Той се смята за излишен, защото всъщност всичко, каквото трябва да се разпише, защото пак се представя само като знания и умения, които трябва да се случат, всъщност вече се смята, че е създадено и разписано и не подлежи на промяна. Това не е вярно. Може да не подлежи на промяна в даден период от време, защото няма начин нормативен акт и то издаден от съответен министър, това не е акт на Министерски съвет, да не може да бъде променен в някакъв период от време, стига да има желание затова.

Освен това има изключително много спорове и достатъчно натрупан негативен опит с начина по който медийно се злоупотребява с определени теми и с определени сфери от тези видове образования, така че да се обясни след по-смели решения и намерения, зад които биха застанали представители на държавната администрация.

В момента това, което вие виждате на листовете, които представят слайдовете от една презентация, която беше направена са всъщност възможностите пред този стандарт и всъщност това, в което могат да бъдат съсредоточени усилията, тогава когато искаме да се опитаме да направим някакви предложения.

Това, което ни казват тези текстове е, че всъщност ако оставим настрана стандарта за общообразователната подготовка и учебните програми, които регламентират това, което трябва да се изучава в рамките на задължителните часове или това, с което досега се свързва задължителната подготовка, то това което може да се случва в избираемите часове и във факултативните часове от учебния план или това, което досега се наричаше задължително избираема и свободно избираема подготовка, могат да бъдат предмет на даден стандарт.

Законът казва, че програмите за избираемите часове, които са част от седмичните часове на децата и са част от задължителните учебни часове, които всички ученици имат, могат да бъдат създавани във връзка с разширяване или допълване, задълбочаване на познанията, които се изучават по даден учебен предмет, свързано с дадена компетентност, ядро или стандарт, които съществуват в учебните програми и че тези програми се разработват от учителите и се утвърждават от директор на училището.

В този смисъл ако се погледне стандартът за учебния план, ще се види, че има немалко часове, които училището реално може да разпредели така, че всъщност ако има желание да си направи програми, които са свързани с някои от тези сфери на компетентност.

Тази свобода на училището дълги години беше интерпретирана като безотговорност, защото всъщност училището най-често прави едно и също нещо, разширява основно изучаването на три предмета – български, математика и чужд език, т.е. избираемите часове, часовете за задължителна избираема подготовка се използват за допълване на обученията по тези три предмета и ако за чуждият език има основание, защото часовете са крайно недостатъчни и всъщност с този брой часове не могат да се покрият съответните равнища на европейската езикова рамка, то часовете по математика и български език не са недостатъчни, а особено по български език са твърде много даже и никой не проблематизира защо продължаваме да учим по същия начин тези предмети, след като резултатите непрекъснато са ниски. Така че всъщност поради тези причини често се оценяваше тази свобода като формална, но тук всъщност големият проблем е как наистина

ние обясняваме на учителите на и на директорите за какво и как могат да използват тази степен на свобода, защото винаги е по-добре училището да разполага с автономия да управлява по-голямо количество учебно съдържание и брой часове, отколкото министерството отново да ги разписва като задължителни.

В повечето случаи училищата решават да направят това нещо, защото има огромен натиск от страна на родителите и политици, които се упражняват от различни съсловия и подкрепят съответно от министерството, свързани с високите представяния на децата на различни състезания, които се организират именно в сферата на математиката. Няма друг предмет, в който да има повече национални и всякакви други състезания, които са подкрепени от министерството, както и от състезания, които са свързани с използването разбира се на българския език. Така че липсата на гъвкавост е вторично ограничена от различни други механизми, с които се измерват постиженията на децата и успехът, който постигат училищата. Така или иначе обаче това не е основание да искаме да се ограничи тази свобода, а да помислим как можем да я представим на училищата, за да направят смислени учебни програми в тези сфери.

Друго предизвикателство на училищно равнище е свързано с това, че тези програми трябва да се разработят от всички учители, които преподават на дадена паралелка поне в рамките на даден етап, т.е. всички учители, които ще преподават на 5-ти „б” клас от 5-ти до 7-ми клас сега в момента, трябва да седнат и да кажат: „Ние по този предмет можем да направим това, по този предмет можем да направим това, по третия предмет допълнително” и нещата, които не могат да бъдат направени, да се насочат към задължително избираемата подготовка или към избираемите часове или ако са някои теми, които се смята, че засягат по-малък брой деца, могат да бъдат в рамките на факултативните часове или на свободно избираемата подготовка. Така че липсата на екипност, на планиране, което е отвъд една учебна година е сериозен проблем в училищната култура, който няма как да бъде заместен с нормативна разпоредба и да бъде направено това нещо по смислен начин, защото училищата са изключително изобретателни, затова с всяка подобна инструкция да го изменят по стандартния начин, по който са свикнали. Пример, затова е механизмът, който изисква всяко

училище да си направи програми за противодействие и превенция на насилието в училище, което означава да се говори, да се мисли, да се планира нещо, което реално се случва, да се оцени какво става в конкретното училище, вместо това просто се изписват формално в едни работни групи и едни правила и така нещата приключват.

Това, което в момента ни дава съществуващото положение като възможност е да се съсредоточим върху тези неща, които са свободни към момента.

Първо да се види какво може да бъде направено в рамките на допълване на компетентностите, които са описани в стандарта по общообразователната подготовка. Имаше един много смешен елемент. Аз реално не съм го проверявала, но на няколко пъти писах на Министерството. Всъщност там имаше ядра и очаквани резултати, свързани с превенция на здравето и превенция на здравословния начин на живот. Ако кажа, че това е може би 7 – 8 годишен опит да обяснявам, че това е просто безсмислено словосъчетание. Все пак най-накрая бяха чути моите разяснения и експертът по биология и началникът на отдела и заместник министърът разбраха, че всъщност това е неправилно, но наистина това е въпрос на 7 – 8 години история в обяснения защо не може да се казва превенция на здравето. Така че всъщност независимо, че този стандарт е приет, според мен съществуват възможности и ние не трябва да се отказваме да се направят предложения нещо да се допълни там, защото съм сигурна, че има много неща, които не звучат съвсем добре.

Как изглеждат очакваните резултати на ниво стандарт може да видите от този материал, който е Приложение № 11 към чл.6, в който всъщност е описано и е показано как изглежда описването на очаквани знания, умения и отношение на ниво стандарт. Както виждате те винаги трябва да са по-малко и да са групирани в определена област на компетентност, но ще видите, че има идентичност и различие в обществото, гражданите, властта и държавата, където могат да се намерят много неща наистина от гражданското и интеркултурното образование. В този стандарт не може да се види нищо почти от екологичното и от здравното образование.

Г-ЖА МАРИЯ ТРЕНЧЕВА:

Искам нещо да уточня. Това, което гледаме в Приложение № 11 е извадка от приетия стандарт. Това е стандарт, в който се казва по кой предмет какви знания и умения трябва има и понеже гражданското образование в един момент вече се появява като задължителен предмет във втори гимназиален етап – 11-ти и 12-ти клас, т.е. това е малко по-различно нещо отколкото стандартът за гражданско, екологично, здравно и интеркултурно образование.

Моят въпрос е следния. При положение, че предметът гражданско образование, т.е. само той се явява като задължителен в 11-ти и 12-ти клас, означава ли това, че в стандарта за гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование трябва предмета гражданско образование по някакъв начин да фигурира и в този нормативен акт?

Г-ЖА МАРИАНА БАНЧЕВА:

Аз разказах какви са тези особености, с които е свързано предизвикателството, но в никакъв случай това не е послание да се откажем да направим предложения. Искам да бъде ясна, когато казвам да, трябва да се направят предложения, че ги правя с осъзнаване на ситуацията и на контекста, в който искам да направя това предложение, не просто защото не ги познавам като възможни ограничения, а по-скоро въпреки тях искам да помоля да се работи.

Разликата е следната. Този стандарт, който е в Приложение № 11 е част от стандарта, с който се разписва съдържанието на учебните предмети, т.е. всеки един такъв стандарт е основание затова да бъдат създавани учебните програми по отделните учебни предмети за отделните учебни класове, дотолкова доколкото след 16 години, стандартът съществува от 2000-та година, то намери някъде място като отделен учебен предмет. Просто го давам като пример. Затова тази част от стандарта съществува към стандарта за общообразователната подготовка. Това вече е прието.

Стандартът за общообразователната подготовка представлява точно такъв вид приложения, които определят същите равнища по същия начин за всеки един учебен предмет, но не е на ниво клас. Стандартът е на ниво етап. Този стандарт е свързан с това, което трябва децата да знаят в края на 12-ти клас, и то между 11-ти и 12-ти клас, защото всяко приложение в този стандарт определя от

клас до кой клас, т.е. той казва, че това трябва да се научи или от 1-ви до 4-ти клас или от 5-ти до 7-ми клас. В този смисъл стандартът е свързан само с предмета гражданско образование, докато другият стандарт е свързан с това какво би трябвало да се случва в тази сфера за всички деца от 1-ви до 12-ти клас и не само в рамките на учебния предмет.

Г-ЖА ИЛИНА МУТАФЧИЕВА – член на Обществения съвет, Национален младежки форум:

Къде отиде глобалното образование? Освен в Национален младежки форум работя и в Българска платформа за международно развитие и там си говорихме за глобално образование. Това нещо го има в Закона. Как изведнъж в държавния образователен стандарт едно от тези неща изчезна и защо изчезна и как може да се върне? Най-интересното е, че тези неща тук са част от глобалното образование. Тук ние си говорим за подфазите на глобалното образование, но не си говорим за голямото нещо.

Другото, което на мен лично ми прави впечатление е, че си говорим за права на човека и различни други такива неща, само и единствено в рамките на Европейския съюз, т.е. пак разписваме нещо до Европейския съюз. Съжалявам, че ще направя оценка, но със сигурност дейността на ООН по правата на детето и правата на човека е повече от дейността на Европейския съюз. Всъщност от тук нататък в тази работна група как могат да бъдат внесени допълнения, за да може вие да ги пренесете? Има изключително много неща, които са изпуснати. Този уточняващ въпрос всъщност ме интересува.

Г-ЖА МАРИАНА БАНЧЕВА:

Аз няма да влизам в ролята на защитник на министерството ни, все пак ще кажа нещо, което е свързано точно с глобалното образование. Глобалното образование за разлика от тези видове образования няма ясно и точно регламентирано предметно съдържание. Всяко едно от тези образования има своята предметна, тематична част. Глобалното образование по всички дефиниции, които са официално приети означава, че се дава възможност и то включва всички теми. То е подход и стратегическа цел, която трябва да бъде по някакъв начин постигната, свързано с познаване

на глобалните проблеми на съвременността и с възпитаване на отговорност и на разбиране затова, че всъщност освен граждани на дадена държава ти си и гражданин на света и че трябва да има по-голяма споделена справедливост за всички, по-добър живот за всички отвъд разликите в континентите или в държавите. В този смисъл всяка държава има правото да каже в каква тематична сфера и с какво предметно съдържание ще изучава глобалното образование и да направи собствена дефиниция за глобалното образование. Това към този момент не е факт за България, ползват се официални дефиниции. Има много проекти на граждански организации, свързани и с целите на хилядолетието, и с глобалното образование, и с образованието за развитие, които създават достатъчно много повод затова да се включат допълнително неща, които можем да предложим като част от този стандарт.

Г-ЖА АНИНА ЧИЛЕВА, заместваща Стефан Панайотов – член на Обществения съвет /област Здравеопазване/, представител на Коалиция АНТИСПИН:

Това, което е проблем в момента от моя гледна точка, а мисля и от гледна точка на цялата наша група, е точно тази постановка, в която един вече създаден стандарт не може да се замества с друг и трябва да се допълва само в рамките на този стандарт, което моментално рефлектира във втората теза, която намирам за изключително невярна и тя е що е гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование и трябва да регламентира стандарта, но не като какво ще знаят и могат децата. Какво ще кажем, че имаме от тези образования, тези хора от образователната система ще ги правят, но какво ще правят никой не знае. Те ще си го решат някъде. Да кажем, че за гражданското образование има вече създаден стандарт, който аз го намирам за доста опоскан от гледна точка на това, какво влиза вътре и какви особени умения според мен основно липсват. Има аналитични умения доста развити и извън аналитичните чисто поведенчески жизненоважни - никакви.

Това, което може да се случи и което е много важно помощта на този Съвет според мен е да предложи на Комисията по някакъв начин ясно да изрази позиция, която да касае точно съдържанието на този стандарт по отношение на това какво именно нашите младежи деца трябва да знаят, да могат, да разбират и да имат като

отношение по тези четири области. Това е абсолютно важно. Каквото и да кажем този стандарт ще е абсолютно безсмислен, ако не казваме какво искаме вътре да се случва на нашите млади хора като краен образователен резултат и това е ключът, който ако не го намерим и не го сложим вътре няма да има резултати.

Г-ЖА МАРИЯ ТРЕНЧЕВА:

Аз съм абсолютно съгласна с това, само че не можах да разбера защо всъщност от Министерството на образованието и науката обясниха че няма как в стандарта да бъде заложено какво ще се учи този тип образования, за да направим препратка към Вашия въпрос.

Г-ЖА МАРИАНА БАНЧЕВА:

Аз мисля, че го казах ясно. Те смятат, че това което е включено като съдържание към стандартите по отделните учебни предмети е достатъчно. Това е позицията на Министерството на образованието и науката, но тя не е вярна. Всъщност аз обясних какви са аргументите, но ясно казах, че това просто не е достатъчно. Всяко едно от тези образования е силно стигматизирано в рамките на очаквани резултати, свързани с всеки един учебен предмет. Затова всъщност няма никакъв проблем, независимо от това какво се опитва да каже Министерството ние да се съсредоточим върху това, да направим такива предложения, които за нас са смислени и отвъд това, което трябва да включва този стандарт и как да го напълним с мисъл, можем да направим препратки към допълване на създадените вече стандарти, т.е. правилно е да се говори, че един стандарт, тъй като това вече вътре са отделни приложения, свързани с предметите един път. Втори път да се направи препратка за допълване на учебните програми, независимо дали са вече одобрени или тези, които предстои да бъдат подобрени. Третото нещо, което можем да направим е да се създаде рамка по същият начин, както е за задължителните часове, за избираемите часове във всяко едно от тези направления. Четвъртото е да се разпишат неща, които могат да бъдат и в така наречените факултативни часове, където могат да бъдат избирани цялостни програми, нямащи нищо общо дори и с учебното съдържание, дори и за тези теми и очаквани резултати в тези

видове образование, които в момента нямат връзка с утвърдени учебни програми или утвърдените стандарти.

Искам само да допълня, понеже стана въпрос за учебния предмет. В моментът в който се направи програма за избираемите часове те се формулират в училищния учебен план като предмет. Затова този текст дава възможност да се направят както стандарт по модела на вече изградените и одобрени приложения за свързаните учебни предмети, така да се направи и съответния рамков стандарт и проекти на учебни програми за тази част, която всъщност остава в сферата на отговорност на училищата и тогава те се записват като отделен учебен предмет в училищния учебен план.

ПРЕДС. ЛЮБЕН ПАНОВ:

Това, което досега говорихме, е че Министерството иска да има стандарти само по предметите, които са в задължителната програма. Затова и интеркултурно, здравно и екологично образование те се противопоставят да има отделен стандарт. За гражданското образование може би не е проблем, защото има задължителни часове. Това, което вие предлагате е да има отделен стандарт в някаква форма подобна на това, което се получи.

Ние трябва да излезем със становище искаме ли да има отделен стандарт, както този който е тук като проект първо и ако искаме, след това трябва да предложим нещо конкретно и по съдържанието.

Г-ЖА МАРИЯ ТЕНЧЕВА:

Искам само да уточня. Стандартите в Закона са изрично упоменати и те се знае кои са. Този държавен образователен стандарт за гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование е посочен съгласно т. 8 от Закона.

ПРЕДС. ЛЮБЕН ПАНОВ:

Ние не коментираме дали да има такъв или да няма, а искаме по съдържанието да обсъждаме.

Г-ЖА ДИАНА АНДРЕЕВА – заместваща Георги Петров – член на Обществения съвет /Читалищна дейност и самодейност/, Форум „Гражданско участие“:

Изслушах внимателно това, което казвате. Аз понеже съм малко консултативна, зададох въпрос на майка ми, която е директор на училище:” Ти би ли създавала благоприятна среда за гражданско образование, както пише в един от членовете” и тя каза: „Ако обучат директорите на училища какво е това, ако имам качествени учители, каквито нямам, т.е. такива които имат подобни знания и ако има конкретика в това, което се иска – да”. В тази връзка аз мисля, че трябва да се поработи малко по конкретиката на знанията, уменията, особено нагласите. Според мен в гражданското образование липсват някои неща от типа на доброволчество, дарителство и такива неща, т.е. да има повече конкретика. Още нещо, което ми направи впечатление. Ние не говорим за часа на класа. Там също има доста тежест в тези стандарти и там също трябва да има малко повече конкретика, подготвени програми, учители и т.н.

Г-ЖА НОНКА МАТОВА:

Аз бих искала да поздравя екипа, госпожа Банчева и Мария Тенчева, които са работили по тази материя, тъй като тя е високоорганизирана и сложна и както се оказва добре забравена. Аз съм продукт на програмите, от 1964 година аз съм го правила и са ме научили как да го правя и може би съм последният останал жив, който пък го е приложил и в рамките на национална програма точно за стрелковата подготовка на МВР, за която всички вие плащате от джоба си, но и не получавате качествен продукт. Ето това е разликата, качеството на продукта, иначе всички ние получаваме някакъв продукт, но си говорим тук какво съдържа този продукт.

В рамките на този опит смея да кажа, че ние сме го правили и по демократично време, като пилотния проект беше при Столична голяма община. Слава богу госпожа Фандъкова винаги е добре отворена и подготвена и в момента всички тези неща ние бихме могли да ги пуснем в София, като пилотен проект, да не говорим за другите градове. Ето както означава пълната липса на комуникация и връзка един с друг. Говорим в последно време за сигурност. Сигурността обхваща включително и терористични актове, от които смея да ви уведомя, че никой не е застрахован, което означава че нашите деца трябва да получат пълно

образование. От друга страна военните излязоха с един термин, който разбуни Европейския съюз и казаха: "Пак ли вие". Темата е военно образование. В Конституцията е записано. Какво предлагаме ние по този въпрос? Нищо. Системата на българското училище защо не го предлага. Ето тук обратната връзка е това, което пише в Закона. В Закона за образованието през 2002 година лично аз съм разписвала трети допълнителен час по физическо възпитание, който е само за спорт. Включили ли сте този термин в материята, да включили сте го. Пробвали ли сте учителите и директорите по места какво правят, сигурно сте пробвали и сте установили, както и ние установихме с удовлетворение, както е казал Иречек, че си разваляме работата един на друг. Този час се използва абсолютно за всичко, но само не и за спорт и смея да кажа, че има и пари. Парите идват от Министерството на младежта и спорта, което утвърждава тези програми и излизат не от джоба на данъкоплатеца, а от нещо, наречено Български спортен тотализатор и от данъците, които трябва да плащат останалите хазартни оператори, друг е въпросът дали те ги плащат, но тогото плаща, което означава, че има материалната част и база при спортните клубове, има достатъчно кадри във вид на треньори, които се подготвят в НСА. От там нататък ние вървим към една национална програма, която бяхме пуснали навремето и която по едно време оставихме, поради бой с вятърни мелници. Типично български вариант, наречен умение за оцеляване, който включва всички тези неща вътре, даже и нещо, за което не сте помислили, защото това е една много тясно специализирана материя. Ние оставяме терминът военна подготовка, защото отново Европейския съюз ще възроптае. Говорим за гражданска спортна подготовка по линия на технологичните и технически спортове, сред които е и спортната стрелба, която представлява основата на това, което се прави в стрелковата материя в света и подготовка за армията и полицията. Последният етап е даване право за кандидатстване в армия и полиция, защото в момента се събират вече всякакви. От там нататък вие знаете, че един от сто става, както и аз съм го засекала. Не се питайте защо вътре има корупция. Защото този човек просто знае, че не е за там. Как да си изкара парите? Аз се надявам че ме разбрахте, това е ужасяващо. Някой помислил ли си е децата в спортните клубове като трябва да си купуват пушки, МВР ако не си

затваря очите, какъв документ ще им даде, за да си купят въздушна пушка, което означава, че в системата на българското училище това дете трябва да мине определените часове. Къде да ги мине? Има стрелбища, защото има стрелкови клубове. Има ли вътре кадри, има. Достатъчно е на съответната територия, която е много добре разписана в национален, регионален или местен план да се направи координацията.

Г-ЖА ЗЛАТКА ДИМИТРОВА - координатор на Образование България 2030:

Тъй като говорихме за качество и затова, че очевидно този стандарт е предложен в Закона и ще бъде направен и това какво ще съдържа, аз просто бих искала да направя един коментар, препоръка или просто въпрос ако щете.

Предметното съдържание, което се очаква да бъде постигнато като краен и очакван резултат от учениците изглежда на сравнително ниско ниво на умения и познания в тази област. Прави ми впечатление, че всички очаквани резултати са на сравнително много ниски нива и не е учудващо, че ние имаме много ниски резултати, т.е. когато има очакване на толкова ниско ниво, ние не можем да очакваме тези ученици излизайки от училище да бъдат конкурентно способни на работната сила, която е в Европа, тъй като ние имаме една сериозна мобилност на работната сила. Ние искаме нашите ученици да бъдат успешни лидери и да имат високи умения и високи постижения. Аз искам да се променят глаголите, когато говорим за очаквани резултати и да се включи критично мислене, което обхваща няколко умения от разрешаване на проблеми до активно слушане през критична мисъл относно информацията, която получаваш, което не е заложено в тези девет ключови компетенции. Тези ключови компетенции за нас е страхотен успех, че са там. За първи път българският законодател регламентира изобщо уменията като част от общообразователната подготовка.

На мен ми направи силно впечатление, че във всички учебни програми, дори и в тази за гражданското образование бяха дефинирани на тези специално девет ключови компетенции очаквани резултати като дейности по-скоро, а не като очаквани цели. Например за математическата компетентност беше казано в

очакван резултат – може да бъде развиван в извънкласни занимания чрез определена дейност, но не и какво се очаква ученика да знае накрая.

Г-ЖА ИЛИНА МУТАФЧИЕВА:

Ние все пак трябва да излезем с някакво решение. Всъщност аз бих искала да насоча вниманието натам, че освен че искаме да има по-добре разписани неща, за които говорихме и да отбележа две важни неща.

За мен е важно да излезем с решение кои ще са тези, които ще предлагат образованието по тези предмети, защото наистина не смятам, че българските учители имат дори и такова специализирано обучение, което могат да преминат.

Аз съм учител и тази година успях да проведя едно голямо обучение на 50 учители, за да им повиша знанията, уменията и компетентностите в сферата на глобалното образование, с цел тези учители да могат след като влезе в сила Законът да са запознати с държавния стандарт. Аз вярвам, че неправителственият сектор е носителят на това знание, а не учителят, ако говорим за екологично, интеркултурно образование, т.е. дали може хората от неправителствения сектор да влязат и да преподават по тези предмети и тук големият въпрос е как ще се случва образованието по тези предмети. Ще може ли тези деца да участват в различни проекти, които да са извън училище и да няма втори час във вторник математика, а проекта примерно да се случва събота и неделя и това да бъде зачетено, за гражданското образование 11-ти и 12-ти клас - също. Дали е по-разумно да имаш 1 час през седмицата гражданско образование или да отидеш на едно 10-дневно обучение. Кой преподава по тези предмети? За мен това е много важно.

В презентацията е записано „учители и други специалисти”. Кои са тези други специалисти? Тук идва големият въпрос, какво е стандартът за качество на неправителствените организации, защото всяка неправителствена организация прави някакви обучения, без да е стандартизирано качеството ѝ. Тук са много комплексни нещата за мен. Как разбираме кои организации са достатъчно качествени, за да преподават и те могат ли да преподават в училище?

Г-ЖА АНИНА ЧИЛЕВА:

Голям проблем е кой ще обучава учителите, за да преподават тези предмети, защото това не е преподаване, това е обучение, включително това обръща цялата методология на работа в рамките на часа или на времевото пространство, в което ще се състои тази сесия бих казала аз, а не час, обръща и методите, обръща и пространството. Голям проблем е за българското училище по принцип. От друга страна ако се замислите ако не са подготвени учителите да го правят, никога неправителствените организации не могат да стигнат до 70 000 млади хора на година, които учат в българското училище на випуск.

Ако това не го правят учителите, то ще стигне до 1 процент, както е сега. Ние сме правили страшно много изследвания затова доколко младите хора стигат здравното образование през СИП, които се водят от подготвени от нас учители и то стига до 1 процент младежи. Същото се случва с гражданското образование, да не говорим за екологичното. Затова учителите трябва да бъдат обучени, но как и кой ще ги обучи това също трябва да се регламентира по добър начин в стандарта. Това опира отново до другият стандарт, който е за квалификация на учители и пак влизаме в онази хипотеза, че един стандарт не може да замества друг стандарт. Този стандарт всъщност има отношение към много други неща, които се случват в образователната система.

ПРЕДС. ЛЮБЕН ПАНОВ:

Аз искам да очертая няколко точки, които са отразени в предложените ни 15 страници. Има няколко основни теми, които се включват в този работен вариант на стандарт. Предполагам, че и в другите стандарти и по други теми също има подобна структура, но общо взето тук е определено съдържанието на всяка тема, какво е гражданско образование, какво е здравно образование, какви знания, какви умения са необходими и т.н. Предполагам това е еднакво за всички стандарти.

Това, което обсъждахме тук е че всеки трябва да предложи конкретни допълнения, подобрения на тези текстове. Мисля, че около това принципно може да се обединим.

Второто нещо обаче, което мисля, че е още по-важно е, кога и къде се учи всеки от тези 4 теми или както ги наричате вие форми.

Едното е интегрирано към други предмети, второто е като самостоятелен предмет, това е само гражданското образование според текста сега.

Въпросът беше дали по тези принципни неща, които са записани в стандарта ние имаме някакво разминаване или искаме нещо допълнително да предложим. Например пишеше, че по тези четири теми поне една от тях трябва да е сред тези в разширената подготовка, т.е. допълнителен избираем предмет. Може например да предложим поне два, т.е. по такъв тип предложения също е добре да помислим.

Третата основна тема беше средата в училище, която предразполага към прилагане на тези теми от самите ученици.

Г-ЖА МАРИАНА БАНЧЕВА:

Само едно уточнение. Може да решим да ги има и двете.

Аз това, върху което искам да фокусирам е ето този слайд, който е свързан какво може да регламентира държавният образователен стандарт.

Всъщност този слайд казва всичко, което като структура може да влезе в сегашния стандарт, който ще бъде разработен. Конкретни текстове по тези отделни булети от този слайд могат да бъдат намерени в проекта на предишния стандарт и по този начин да се използва, за да можем да видим къде да ги отнесем към някои от тези булети.

Единственото нещо, което си заслужава да бъде проблематизирано е първия булет. Аз мисля, че Общественият съвет може да се обедини върху това, че не може да има такова ограничение, тъй като нито един от другите стандарти не разписва по същество знанията, уменията и отношението във всяка една от тези тематични сфери. Независимо, че има стандарт за биология, не означава, че това което е включено там изчерпва съдържанието и очакваните резултати, които трябва да имат децата, свързани със здравното образование. Това, че има предмети химия и опазване на околната среда въобще не означава, че описва всичко в сферата на екологичното образование. Същото е и с гражданското образование, защото то е адресирано изключително и само на горен гимназиален етап, а една голяма част от децата въобще няма да стигнат до него, в смисъл те въобще няма да стигнат до тези

класове. Едното е, че вземаме решение да разписваме стандартът в тази рамка, която е предоставена като възможност, включително просто със знания, умения и отношения, които липсват. В останалите приложения, които са свързани с даден учебен предмет. Дотолкова доколкото обаче могат да бъдат създавани и допълвани все пак вече одобрените приложения, това означава, че ние можем към тези приложения, които са по отделните учебни предмети да кажем какво искаме да бъде допълнено. Това може да не стане тази година, но ще стане в следващата, когато изтече срокът, в който могат да бъдат направени промени за дадена наредба.

Г-ЖА МАРИЯ ЯНКОВА – представител на УНИЦЕФ България:

Ние не сме част от Обществения съвет, не сме и част от работната група по стандарта, но имаме желание да го обсъдим с вас. Тематиката е изключително важна и всъщност това, което Мариана Банчева подчерта за втори път е наистина това, което стандартът регламентира и то категорично трябва да включва знанията, уменията и отношенията. Струва ми се обаче, че ние нямаме готовност, макар да имаме желание в момента да формулираме предложения вече по самите съдържания.

Един друг въпрос постави Мариана Банчева, свързан с интеркултурното образование което няма предмет носител към момента, т.е. ние имаме необходимост да се запознаем и със Стандарта за общообразователната подготовка, за да видим какво да разширяваме. Така че въпросът ми е, каква е възможността да подадем вече конкретика по предложението по стандарта?

Г-ЖА МАРИЯ ТЕНЧЕВА:

Аз имам предложение към вас, защото това е наистина сложна материя, който има желание да работи по нея да се запознае по-подробно и като координатор на процеса на обсъждане на стандарта в Обществения съвет към Комисията просто предложенията да ги изпращате до моя е-мейл. Така че в един момент, когато се събере критичен обем от информация, тогава вече може отново да се съберем и да направим по-широко обсъждане.

Г-ЖА МАРИАНА БАНЧЕВА:

Много е важно да вземем решение по отношение на процедурата и на това, върху което искаме да се съсредоточим. Ако може да се направи и нормативна консултация, защото тези изводи тук са само в резултат на становище на юристите на Министерството на образованието и науката. Въпросът не е в постановките, а в тълкуванието на тези постановки.

Аз отново ще кажа, че рамката на този стандарт се отнася за задължителните часове, но всъщност ние можем да се прострем и да разпишем по-разширен, по-адекватен текст на това, което предлага и Златка Димитрова, стандарт в този модел, който е свързан с избираемите часове. Така че всъщност тези часове да се напълнят със съдържание, а училището може да избере в едни класове да се фокусира върху едната сфера, в други класове да се фокусира в другата сфера, така че да могат да се случват всички видове образования, а не да се избира едно или две.

Г-ЖА ЗЛАТКА ДИМИТРОВА:

Искаме да имаме съдържание на здравното, екологичното, интеркултурното и гражданското образование в този стандарт, а не просто да ги формулираме някак си, далеч от очакваните резултати, които всяко дете трябва да има в края на образователния процес.

Втората точка да е свързана със стандарта в разширената му част като приложение да описва по-подробно всички образователни изисквания по отношение на една разширена подготовка, която не се покрива от задължителната общообразователна подготовка.

Трета точка може би много ясно да се формулира и да се адресира към другия стандарт, който е за квалификация на учителите, каква ще бъде подготовката на хората, които ще осъществяват целия процес в училище. Кой подготвя учителите за тези процеси, за които практически университетите нямат необходимата квалификация, желание и пр.

Г-ЖА МАРИАНА БАНЧЕВА:

Новият закон разписва обучението да се предоставя от обучителни организации, извън утвърдените до този момент висши училища и техните структури. Режимът е по-скоро регистрационен

на тези обучителни неправителствени организации и правото всъщност училищата да договарят обучение, което се извършва от тези вписани в този регистър обучителни организации си остава на училището, които си имат своите финанси, задължително заделени за квалификация всяка година.

ПРЕДС. ЛЮБЕН ПАНОВ:

Тези допълнения към първи и втори стандарт вече са приети, ние може да искаме тяхната промяна, но нямаме този кратък срок на този етап.

Г-ЖА НОНКА МАТОВА:

Права едно предложение. До тук всички се обединихме върху това, че в документа има една философия на нещата, която ни харесва. Така че и аз подкрепям тази основна философия на нещата, но всички тук се обединихме и върху втората теза, а именно че подробностите са много съмнителни и от там нататък могат да изкривят доброто във философията на нещата, които предполагат или една наредба, което обикновено в българското общество се прави в последните години за изясняване на тази проблематика или в самия Закон да бъдат вкарани съответните подробности, за които се говори. Сигурно ще преминем към наредба, която е добре да се осмисли и да се подготви.

ПРЕДС. ЛЮБЕН ПАНОВ:

На база на дискусиата в момента мога да предложа няколко неща.

Първо може да предложим старият стандарт да послужи като основа за новия, защото там има тези неща, за които говорихме.

Второ може да предложим в този стандарт задължително да влезе по-подробно разписване на знания, умения и компетенции и т.н., свързани с тези 4 теми, защото освен задължителните предмети, може да има и допълнителни предмети и този стандарт ще бъде основа за тяхното съдържание.

След това според мен е добре да предложим в стандарта да залегне и начина, по който учителите ще бъдат обучени по тези

теми, както и възможността да се въвличат външни организации в част от часовете.

Другото нещо, което ти спомена беше също така да се заложи в стандарта възможността за извънкласни дейности или практика, която да се зачита за покриване на хорариума.

Естествено, това което вече го има в този стандарт, възможността да има самостоятелни предмети, как се интегрира точно към другите предмети в часа на класния да се има предвид и естествено ако има някакви несъгласия, може да предлагаме.

Ако искате можем принципно да вземем решение по тези четири точки, а освен това възможно е и една работна група в по-тесен състав, с членове на Обществения съвет, които имат желание да участва заедно с Мария Тренчева и Мариана Банчева в дискусиите вече по конкретните текстове. Също така бих предложил и някакъв механизъм, в който да въвличем и хора извън Общественият съвет когато трябва да се коментират конкретни текстове.

Г-ЖА ИВА ТАРАЛЕЖКОВА:

Аз съм съгласна, но имам само един въпрос към Мариана Банчева или към Мария Тенчева.

Нашите усилия не се ли обезсмислят от този член, който казва, че в процеса на училищно образование може да се изучават и такива предмети, което означава, че може и да не се изучават.

Г-ЖА МАРИАНА БАНЧЕВА:

Въпросът е свързан и със степента, в която приемаме, че нещо трябва да е задължително или трябва да е по избор. В този смисъл Законът този път обаче наистина изрично дава възможност, този текст е нов, той не съществува в предишната нормативна уредба и макар да е разрешителен, а не задължителен, е голяма стъпка по отношение на изваждане на бял свят и на легитимиране на тези видове образования и на даването възможност да се случи реален учебен процес с тях в училище.

ПРЕДС. ЛЮБЕН ПАНОВ:

Задължително е да има стандарт, така че ние работим по текста на стандарта, а после дали ще се ползва и как ще се ползва е следващата стъпка, но ако не работим по стандарт със сигурност няма да може.

Г-ЖА НИНА ЧИЛОВА:

Много е важно да се заложи и на създаването на среда, защото ако стандартът намери механизъм да каже, че е задължително училището да осигури среда, която дава здравни, граждански, интеркултурни и екологични резултати, тогава това може би ще ни отвори онази стъпка към това училището все пак да намери механизъм да го предлага по един или по друг начин или по трети начин, било през самоуправление, било през среда, която касае здравето и по-добра закуска и по-добро хранене, топлина, пространство за спорт и всичко останало.

ПРЕДС. ЛЮБЕН ПАНОВ:

С това приключваме заседанието. Благодаря на всички за участието.

Край на заседанието: 12.00 часа.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ОБЩЕСТВЕНИЯ:
СЪВЕТ:**

/ ЛЮБЕН ПАНОВ /

СТЕНОГРАФ:

/Т.Стойнова /

Брой знаци:59807 ,стр.33